

Uppdrag om ensamkommande barn som försvinner

Regeringens beslut

Regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att

- genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner,
- analysera och föreslå åtgärder för att förebygga att ensamkommande barn försvinner, där utgångspunkten ska vara att ensamkommande barn som inte har rätt att vistas i Sverige ska återvända till sina hemländer, samt
- sprida resultat och metoder till myndigheter, kommuner, landsting och andra berörda aktörer.

Uppdraget ska utföras i samverkan med Migrationsverket, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens skolverk samt Sveriges Kommuner och Landsting. I uppdraget ingår även att inhämta upplysningar från Barnombudsmannen samt kunskap från frivilligorganisationer med särskild kompetens på området.

Länsstyrelsen i Stockholms län ska samordna länsstyrelsernas arbete samt redovisningen av uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2016 i de delar som avser att genomföra en nationell kartläggning samt att analysera och föreslå åtgärder, respektive den 15 december 2017 i den del som avser att sprida resultat och metoder. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Länsstyrelserna får för uppdragets genomförande under 2016 använda högst 2 000 000 kronor. Länsstyrelsen i Stockholms län ska i samråd med övriga länsstyrelser besluta hur stor del av anvisade medel som ska fördelas till respektive länsstyrelse. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel. Medlen

utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska lämnas senast den 1 december 2016. Medel som inte har förbrukats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2017. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till detta beslut.

Ärendet

Det förekommer att ensamkommande barn försvinner under asylprocessen i Sverige. Försvinnanden förekommer även i andra länder inom EU.

Migrationsverket registrerar antalet ensamkommande barn som avviker under asylprocessen i Sverige. Antalet avvikna barn är dock inte det samma som antalet försvunna barn. Till exempel kan barn som tidigare avvikit komma tillbaka och återuppta sin asylprocess. Barn som har registrerats i en ankomstkommun, kan avvika och senare söka asyl i en annan kommun. Samma barn kan även registreras som avviket vid flera tillfällen. Det kan också vara så att barnet har lämnat landet. Sammantaget saknas det en heltäckande bild av förekomsten och konsekvenserna av att barn avviker under asylprocessen.

Det finns även ensamkommande barn i Sverige som inte söker asyl och barn som befinner sig i Sverige utan att ha rätt att vistas här eller utan att vara registrerade hos någon myndighet. En del barn uppehåller sig i landet utan att ha för avsikt att söka asyl, eftersom de vet att förutsättningarna för att få uppehållstillstånd är dåliga i deras fall. Barnen undviker därför kontakt med svenska myndigheter. Kunskapsläget om dessa barn är bristfällig och det är oklart hur många barn det rör sig om.

Länsstyrelsen i Stockholms län har genomfört en nationell kartläggning 2012–2015 av barn utsatta för människohandel (rapport 2015:30). I rapporten anges att ensamkommande barn är en särskilt sårbar grupp för människohandel och att många försvinner efter ankomsten till Sverige. Det finns väldigt lite information kring vad som händer efter försvinnandet.

Under 2015 har Länsstyrelsen i Stockholms län initierat ett samverkansprojekt i länet mellan bl.a. statliga myndigheter och kommuner. Även frivilligsektorn är representerad. En gemensam projektplan har antagits som under våren 2016 ska mynna ut i en regional samverkansstruktur och strategi för arbetet med ensamkommande barn som försvinner. Målet är att myndigheternas och andra aktörers arbete redan vid misstanke om ett försvinnande ska bli mer samordnat, proaktivt och effektivt. Nätverkets arbete ska både stärka det förebyggande arbetet och tillhandahålla en plan för hur parterna samagerar när barn försvinner. I januari 2016 presenterade Länsstyrelsen i Stockholms län en nulägesanalys om ensamkommande barn som försvinner (rapport 2016:1).

Barnombudsmannen har i en skrivelse till barn, äldre- och jämställdhetsministern den 26 februari 2015 föreslagit att regeringen ska ge relevanta myndigheter i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att förebygga att ensamkommande asylsökande barn försvinner.

Närmare om uppdraget

Kunskapsläget om ensamkommande barn som försvinner behöver stärkas. Regeringen uppdrar därför åt länsstyrelserna att genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner, att analysera och föreslå åtgärder för att förebygga att ensamkommande barn försvinner, samt att sprida resultat och metoder till myndigheter, kommuner, landsting och andra berörda aktörer.

Med begreppet ensamkommande barn avses barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare. Uppdraget omfattar såväl asylsökande som icke-asylsökande barn. Begreppet ensamkommande barn som försvinner syftar på samtliga ensamkommande barn som avviker, oavsett bakomliggande orsak. Det kan röra sig om barn som av egen vilja håller sig undan kontakt med svenska myndigheter eller barn som förs bort mot sin vilja. Uppdraget omfattar såväl de barn som har haft kontakt med svenska myndigheter som de som inte har haft någon sådan kontakt.

I den del av uppdraget som avser en nationell kartläggning bör redovisas lämpliga åldersspann, kön och nationalitet på barnen samt även om de är asylsökande eller inte. Det bör även, om möjligt, framgå i vilket skede barnen försvinner, t.ex. direkt efter ankomsten till Sverige eller vid en viss tidpunkt under asylprocessen, och från vilka län barnen har försvunnit. Om möjligt bör det även framgå vilka eventuella åtgärder som socialtjänsten har vidtagit och vilka insatser som har erbjudits innan barnen försvunnit.

I den del av uppdraget som avser att analysera och föreslå åtgärder bör redovisas om samordningen mellan ansvariga myndigheter behöver förändras och i så fall på vilket sätt. Utgångspunkten för förslagen ska vara att ensamkommande barn som inte har rätt att vistas i Sverige ska återvända till sina hemländer. Inriktningen i denna del ska således vara återvändandearbete, vilket förutsätter en nära dialog med Polismyndigheten och Migrationsverket.

Länsstyrelserna bör vid genomförande av uppdraget involvera barn med erfarenheter av sådana frågor som uppdraget berör.

Under förutsättning att riksdagen avsätter medel för ändamålet avser regeringen att tilldela 1 700 000 kronor för uppdragets genomförande under 2017.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Sofia Landelius

Kopia till

SB/SAM

Arbetsmarknadsdepartementet/I

Finansdepartementet/BA, K, SFÖ

Justitiedepartementet/EMA, PO, SIM

Kulturdepartementet/D

Utbildningsdepartementet/GV, S, UF

Barnombudsmannen

Kammarkollegiet

Migrationsverket

Polismyndigheten

Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse

Statens skolverk

Rädda Barnen

Röda Korset

Stockholms Stadsmission

Sveriges Kommuner och Landsting